

Estimat Pere:

Vaig rebre fa dos o tres dies la teva carta del 28 d'octubre, tirada el 4 de novembre, per culpa dels papers i de les butxaques! Com totes les teves, l'he llegida, i rellegida, i tornada a llegir, deixant-me penetrar per les teves paraules i contestant-les mentalment, sempre al caire de la resposta que, després, no és mai exactament la que s'escriu. Et vull "mala bèstia i que tornis a la talleia." Per altra banda, no podria ésser altrament. Sí, la teva veu a mi adreçada -quan em requereixes a Catalunya en presència física o "enviant la veu"...- em sona dintre del cor com l'eco de la meua pròpia consciència dels retorns. Em coneixes les enceses, Pere, com ningú, i, també, les inflexibilitats, que no són altra cosa, aquestes, que una incapacitat, no dura sinó dolorosa, d'acceptar el desistiment d'una actitud que s'aferrixa a les arrels de la llibertat, en el seu sentit més ampli i pur. Què val més: un mite o una presència? Mai no m'han inspirat les ambicions petites. Si de la meua veu lírica es tracta, a Catalunya la trobaran aquells que la cerquin i que jo mereixi, i no crec que la meua tornada en les circumstàncies actuals del país servís per a donar a la meua obra una més profunda eficàcia, i, en canvi, n'estic segur, podria afectar negativament la seva continuació. A més, de cap manera no em podria resignar a ésser una mena d'oracle amb epígons a l'estil d'en Riba, car no vull deixebles sinó fraternitats. Has d'entendre, Pere, has d'entendre'm! Jo que ha tendit a crear o re-crear mites, no tindrè per destí convertir-me, vulgui o no vulgui, en un mite, amb sacrifici de presència?

Els, els crítics-antòlegs de La Poesia Catalana del segle XX -i tu m'ho transcrius en la teva carta-, per primera vegada a dins de Catalunya -i voldria poder dir Catalunya endins, com hom diu terra endins o mar endins- poden i volen dir públicament: "I a despit de la llunyania, l'obra resta profundament catalana i, per això, també, de valor universal". Res com això voldria que fos veritat. Aquesta frase em commou, més enllà de l'afalac. Sé que inevitablement vindrà un dia -proper o llunyà encara- que, després del desgel del silenci, hi haurà la moneda fàcil d'allò que els badocs en diuen glòria, és a dir, la roda de madanteses que gira entorn d'un nom, per dar-ho rilkeanament; però l'obra espera que "l'eternitat la canviï en ella mateixa", per dir-ho amb paraules d'un altre poeta. Tot això em serà estrany, si ho visc. Com m'ho és que encara es origui en el clixe del meu whittmanisme, surrealisme, avantguardisme i altres endergues crítiques! Mai no he pretès "troncar motlles". Per què, si no m'interessen? He tingut altra feina, dintre de les mines de la meua persona essencial. També m'han dit "poeta nacional", hòlas! (Ai! Ai! Ara recordo que tu, un dia, després d'haver llegit Quetzalcoatl, em vares dir que havia escrit el poema nacional de Mèxic. T'ho perdono -vas pecar per amor! I no riguis, no riguis, que això és molt seriós!) Que no saps, tros d'home metafísicament jove, que ja no és possible escriure poemes nacionals perquè en el món hi ha una desesperació que no vol saber res amb l'esperit èpic? (Quant a mi, he tractat de fer epica la meua alegria, això és tot.) A Catalunya, el darrer que varem tenir, de poeta nacional, va ésser... Ventura Gassol, pobres de nosaltres! I sempre m'he preguntat per què Verdaguer, tan nacional per a tants catalans durant un segle, va començar el seu poema amb el vers: "Vora la mar de Lusitània un dia!..." La Mediterrània es veu que li resultava petita per als seus monstres de Pastorets amb pretensions. Què hauria fet Verdaguer amb olisses? Val més no pensar-hi. La idea de pàtria pot ésser una història o una forma superior d'adoració terrestre feta consciència, feta co-horència oberta. Per la vida heretada som d'un poble, per la mort pertanyem a la història universal de l'home sobre la terra. Tinc un cunyat ximple que un dia em va dir que a ell

el món no li interessava gens, i que si li donaven a escol·lar entre la desparició de Catalunya i l'ensorrament de la humanitat, ell no dubtaria gens: sacrificaria la humanitat, tota. Em vaig indignar. Li vaig contestar que Hitler pensava igual, i que una Catalunya poblada d'éssers que pensessin així era una impossibilitat, i que tal afirmació era una bestialitat que el negava com a català i, més encara, com a home. Però em desvio. De tot plegat, vull dir que tot home la missió del qual sigui la creació en l'ordre de l'esperit sap que ha de fer quelcom més que intentar ésser l'expressió de la consciència del seu temps: ha d'ésser aquesta consciència.

x d'esser

Em parles d'una joventut que m'afirma i en defensa. Per ella he treballat -hem treballat, Pere, alguns- durant molts anys d'aïllament i soledat, en que els millors es feren forts en el seu somni actiu del futur. És clar que me'ls estimo i els sento. Com podria altrament si ells en confirmen una meua joventut igual! Els dolorós no podem amar definitivament cap a ells, sentir-me'ls al voltant, com aquest jove Porcel de qui em parles, autor d'una obra de títol prodigiós: La simbomba fosca, en bona herència de Salvat-Papasseit. (Digues-li que me l'envii) Ja sé que no estaria sol. Però sé també a quines minves en veuria sotnès. El món m'és lleuger, i em sento lleuger i llure d'esperit en el món; però, a Catalunya, fins a quin punt em seria possible de romandre "fidel a mi mateix"? Hi ha en la meua obra una qualitat revulsiva i d'incitació que els Polifems d'un règim no voldrien tolerar... I com podria jo tirar alguna damunt de la ~~meua~~ punta roent de l'estaca aixorbadora? Ja vares veure què va passar amb Quetzalcoatl, aviat farà un any, al premi Riba! Per altra banda, tinc notícia del que ha passat, a Madrid, amb la meua antologia de la poesia espanyola. El Grijalbo te'n pot donar detalls. I lluita serà també, ho proveig, el l'Editorial Seix i Barral decideix publicar obra o obres meues. Carles Barral, qui va parlar a París, darrerament, amb el Díez-Canedo, es va mostrar molt interessat a editar-me en català i castellà, a Barcelona. Seria magnífic. Però no m'ho creuré fins que no ho veuré.

Tornem al llibre de Molas i Castellet. Ja pots suposar quins desigs m'has encomanat de tenir-lo a les mans. Suposo que me n'enviaran un exemplar. Els dos versos que em cites: "Sé el que vull / i el que vull em vol", els puc perdonar una mica; però el fragment que comença amb: "Rossinyols, crepuscles, roses?", m'ha fet escruixir per la seva inanitat. Digues-me quins són els poetes exclosos i quins els maltractats, i contra quins "ídols fets" van. Suposo que no dauen tragar en Sagarra. Però en Riba, ¿com el veuen?

"Quinta Adila" va onduant. Demà quedarà onllestida la teulada. Crec que serà mig habitable a començaments del mes vinent, però és segur que hi passarem tot el mes de gener, que és època de vacances. La casa em costa més diners del que creiem: quedarem més ascurats que un plat de gos. Som fells, però feliços. T'envio tres fotos. Tenim l'Argos al pis; passa la seva infantesa a la galeria que dóna a la placeta. Viu dins d'un caixó de taronges, a l'interior del qual hi ha un jac fet d'uns pantalons vells del poeta, i, amb gran desesperació de l'Anna, ha declarat la guerra a les plantes dels testos. Cada dia hi ha moltes baixes verdes. Seguiré informant.

Em plau el títol de la novel·la: L'ombra de l'atzavara. Tinc, ja t'ho deia, i com podria ésser d'altra manera, moltes ganes de llegir-la. I sé que és bona. I ara que hi penso: no podries enviar-me un exemplar de La veritat oculta? Ja saps que el que tenia em fou robat. No em resigno a quedar-me sense aquesta veritat teua.

Rosa: arriba les veles roges de la teua indignació; estic disposat a fer-te una ampliació de "carinyo", perquè confiem que, un dia, ens escriuràs una carta ben nostrada. Ja ho sé que no ets de fusta, però si ho fossis, què? Semblaries una Mare de Déu pirenenca. Vale, l'ampliació?

Abraçades, a tots dos, i tot allò que es diu, del vostre

[Signatura]